

Het water in Europa

Algemeen beeld

Met de bescherming en de kwaliteit van het water in Europa wordt vooruitgang geboekt. Bijna 30 jaar Europese wetgeving, en nationale en internationale actie om het aquatisch milieu te beschermen en de kwaliteit ervan te verbeteren werpt nu op vele terreinen vruchten af. Op bepaalde punten, met name in de landbouw, worden echter nog geen vorderingen gemaakt. Bovendien kunnen zich op punten waar wel resultaten zijn behaald nog altijd problemen voordoen en kan de situatie lokaal nog erg slecht zijn. Daarbij komt dat er op enkele terreinen veel gegevens ontbreken. De conclusies die daar getrokken zijn, moeten dan ook met enige behoedzaamheid worden bekeken.

Gezien de grote invloed van de landbouw is het belangrijk de gevolgen van de uitbreiding van de Europese Unie op deze sector en op de kwaliteit van het water in de nieuwe lidstaten in het oog te houden. De economische hervormingen in de jaren '90 hebben over het algemeen geleid tot een vermindering van de druk op het aquatisch milieu, maar een intensievere landbouw in deze landen na hun toetreding zal waarschijnlijk deze tendens keren.

Vooruitgang

Ecologische kwaliteit van rivieren

De ecologische kwaliteit is een weergave van de gevolgen van alle vormen van chemische en fysische druk op het biologische systeem. Informatie over rivieren in 14 landen geeft aan dat de kwaliteit van het rivierwater in de meeste gevallen verbetert. Vergelijkbare gegevens op Europees niveau ontbreken echter. Hierin zal verbetering komen zodra de Kaderrichtlijn Water (2000/60/EG) in het nationale recht van de lidstaten is opgenomen en wordt toegepast.

Vervuiling door zuurstofverbruikende stoffen en fosfor

Behandeling van lozingen van stedelijk en industrieel afvalwater heeft geleid tot aanzienlijke verbeteringen van de kwaliteit van veel watersystemen in heel Europa. Opmerkelijk is de daling van de concentratie aan fosfor en organische stoffen in rivieren en meren als gevolg van een verbeterde zuivering van het stedelijk rioolwater, invoering van fosfaatvrije wasmiddelen en een geringer gebruik

van fosfaathoudende meststoffen in de landbouw.

Er is tevens sprake van een geringere belasting door indirecte (via rivierwater) en directe uitstoot van voedingsstoffen naar de zee (in het bijzonder de Noord- en de Oostzee), hoewel deze afname om een aantal mogelijke redenen (complexe fysisch-chemische relaties, ontbrekende gegevens) niet altijd heeft geleid tot een vermindering in de concentratie voedingsstoffen in zeewater.

Een betere afvalwaterzuivering heeft ook geresulteerd in een verbetering van de kwaliteit van het zwemwater (kust- en binnenwater). Ruim 90 % voldoet inmiddels aan de verplichte EU-normen.

Vervuiling door gevaarlijke stoffen

De vervuiling van rivieren door zware metalen en enkele andere streng gereguleerde chemicaliën die opgenomen zijn in de richtlijn Gevaarlijke Stoffen (76/464/EEG) neemt over het algemeen af. Over vele andere vervuilende stoffen zijn er echter te weinig gegevens beschikbaar om een goede evaluatie te verrichten.

Daarmee is ook de belasting door lozingen van zware metalen en bepaalde organische stoffen in het mariene milieu afgenomen. Ook blijkt deze daling te leiden tot een afname van de concentratie van dergelijke stoffen in organismen in de Europese zeeën, hoewel nog altijd overschrijdingen van de voor menselijke consumptie veilig geachte grenswaarden worden aangetroffen in mosselen en vis uit

estuaria van grote rivieren, bij industriële puntbronnen en in havens.

De huidige EU-lidstaten zijn er grotendeels in geslaagd de reductie van de uitstoot van gevaarlijke stoffen te beperken door toepassing van schonere processen en technologie in de industrie. Lozingen van olie uit raffinaderijen en offshore-installaties zijn afgenomen. In de toetredingslanden zijn beperkingen van de uitstoot voornamelijk te danken aan de sluiting van onrendabele installaties.

Een nieuw probleem vormt de aanwezigheid in oppervlaktewateren van stoffen die de hormoonhuishouding verstoren; verscheidene Europese landen rapporteren reeds seksuele ontregeling bij aquatische dieren.

Waterwinning

Met uitzondering van Zuidwest-Europa is de totale waterwinning in het afgelopen decennium afgenomen. De meeste sectoren hebben hun waterverbruik verminderd door maatregelen als meer hergebruik van water en grotere doelmatigheid in het gebruik. Ook hogere waterprijzen hebben een rol gespeeld.

Olielekken

De totale omvang van uit schepen gelekte olie is in de jaren '90 afgenomen, al kan de situatie per jaar sterk verschillen. Dit is waarschijnlijk te danken aan het in de vaart brengen van meer dubbelwandige schepen en aan navigatieverbeteringen.

Informatie

In de afgelopen acht jaar heeft de totstandkoming van Eurowaternet (het door het EMA gecoördineerde netwerk dat gegevens en informatie over water verzamelt) gezorgd voor aanzienlijk betere informatie over het water in Europa.

EMA-briefings zijn beknopte, gemakkelijk te begrijpen inleidingen op actuele milieuvraagstukken, gebaseerd op de meest recente beschikbare informatie. De briefings zijn beschikbaar op de website van het EMA: www.eea.eu.int

Stagnatie

Nitraatvervuiling

De stikstofvervuiling, vooral in de landbouw, is op hetzelfde niveau gebleven. Naarmate de puntbronuitstoot afnam, is het aandeel van de landbouw in deze vorm van vervuiling verhoudingsgewijs gestegen.

De concentraties in rivieren bleven in de jaren '90 vrij stabiel en zijn het hoogste in de West-Europese landen met de meest intensieve landbouw. Ook de concentraties voedingsstoffen in de zeeën zijn over het algemeen stabiel gebleven.

Er is geen bewijs voor veranderingen in het nitraatniveau van het grondwater. In ongeveer een derde van de grondwatersystemen waarover informatie beschikbaar is, worden de grenswaarden van nitraat in drinkwater overschreden. Nitraat in drinkwater is een veel voorkomend probleem in heel Europa, met name in ondiepe bronnen.

Waterwinning voor irrigatie, energieproductie en toerisme

Er is een licht stijgende tendens in het gebruik van water voor de landbouw in Zuidwest-Europa - bijvoorbeeld voor irrigatie - en voor de energieproductie in de niet-mediterrane toetredingslanden. Het toerisme legt een grote en naar alle waarschijnlijkheid toenemende druk op de watervoorraden in veel regio's in Zuid-Europa.

Overexploitatie blijft grote zorgen baren in de kustgebieden en op de eilanden van de Middellandse Zee, waar drinkwatervoorraden door zeewater worden verontreinigd.

Pesticiden

Pesticiden uit de landbouw komen in zorgwekkende concentraties voor in oppervlakte-, grond- en drinkwater. Uit de gegevens over veel stoffen kunnen echter geen trends worden opgemaakt.

Referenties:

Het water in Europa: een evaluatie op basis van indicatoren. Samenvatting, EMA, Kopenhagen

Europe's water: An indicator-based assessment, topic report No 1/2003, EMA, Kopenhagen